

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОПТИМАЛЬНА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Шолох О. А.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

М. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53

E-mail: osholoh72@gmail.com

На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах структурної перебудови і вдосконалення змісту системи вищої педагогічної освіти в Україні виникає необхідність активного пошуку нових ресурсів якісної підготовки фахівців, в тому числі викладачів вищої школи. Сучасні соціально-економічні умови переконують у необхідності реформування масово-репродуктивної педагогічної системи вищої освіти у систему, яка базується на засадах індивідуально-творчого підходу до підготовки майбутнього викладача ЗВО, здатного до творчого саморозвитку. Усвідомлення саморозвитку майбутнього викладача як його педагогічної цінності – це формула, що зароджується сьогодні в педагогіці вищої школи. Саме в студентському віці проявляється здатність до рефлексії – знання про межу власних знань і вміння виходити за ці межі. Все це обумовлює пошук нового змісту і організаційних форм професійної підготовки майбутнього викладача ЗВО в системі вищої освіти, надаючи особливого значення складовій, найважливішими компонентами якої є розвинена творча уява і здатність до саморозвитку.

Вимоги, які пред'являються суспільством до особистості викладача ЗВО, визначили необхідність кардинальних змін у змісті освіти і використанні цифрових педагогічних технологій. Ці вимоги реалізуються в креативному підході щодо безперервного формування творчого мислення і розвитку творчих здібностей у майбутніх педагогів. Основна мета розвитку креативних здібностей у майбутніх викладачів ЗВО – розвинути генетично прогнозований творчий потенціал.

Нова ситуація в суспільстві і системі освіти вимагає підготовки викладача нового типу, здатного до інноваційного мислення і професійної самореалізації в умовах, що постійно змінюються. Педагогу вищої школи сьогодні необхідно не лише володіти високим рівнем загальної культури, надбанням професійних компетентностей, але й нетрадиційно підходити до вирішення різних психолого-педагогічних ситуацій, організувати свою діяльність на творчій основі.

Оволодіння творчістю як видом і компонентом сучасної педагогічної діяльності дозволяє майбутньому педагогу моделювати мож-

ливій зміні в організації, структурі та змісті освітнього процесу; цілеспрямовано вносити своєчасні корективи при використанні педагогічних технологій та інновацій; формувати освітні і виховні цілі у процесі професійної підготовки з урахуванням розвивальних можливостей навчального матеріалу; долати труднощі у вивченні окремих питань і дисциплін, використанні різних методів, прийомів, засобів щодо оновлення освітнього процесу; реалізовувати особистісно-орієнтований підхід у процесі реалізації потенційних можливостей: особистісно-ділових якостей, розумових здібностей, поведінки, професійних інтересів; прогнозувати подальшу кар'єру педагогічної діяльності.

Як засвідчує педагогічна практика, формування креативності та творчої індивідуальності майбутнього викладача ЗВО сприяють розвитку його професійної компетентності. Соціальна значущість вивчення закономірностей формування креативності у період фахової підготовки зумовлена тим, що вона визначає продуктивно-творчу спрямованість професійного розвитку особистості і складає основний стрижень її соціальної орієнтації в житті; є базовою детермінантою професійної творчості; сприяє розвитку творчого потенціалу фахівця і його самоактуалізації в соціальній сфері обумовлюючи адаптивні можливості організму, як фізіологічної системи до специфічних особливостей педагогічної діяльності.

На сьогодні креативність, в значній мірі, виступає своєрідним механізмом адаптації особистості педагога до соціальних змін. Динамізм розвитку нашої країни в економічній і політичній сферах в умовах війни і світової пандемії викликав суттєві зміни в духовному і професійному житті людей. Для того, щоб внутрішньо відповідати сучасній дійсності, педагог повинен не просто адаптуватися до нової ситуації, але й бути здатним змінити її, змінюючись і розвиваючись особисто. Тому особливий інтерес викликають дослідження, присвячені формуванню та розвитку активної творчої особистості майбутнього викладача ЗВО, механізму позиціонування його творчого мислення у процесі професійного становлення.

Гнучкість і оригінальність мислення можна розглядати в якості факторів виживання особистості в умовах сучасного розвитку суспільства, у процесі вирішення життєво важливих проблем і, перш за все, в оцінюванні власного місця в реальних життєвих ситуаціях.

Важлива педагогічна вимога до креативного освітнього процесу – це безперервність, наступність і включення студентів в активне освітнє середовище, в самостійне управління творчим процесом. Адже саме сьогоднішнім здобувачам вищої освіти, завтра належить не тільки рухати вперед вітчизняну науку, але й самостійно здійснювати на

практиці керівництво процесом набуття освіченості різних верств населення в державі.

Креативний освітній процес надає можливість кожному здобувачеві вищої освіти на будь-якому освітньому рівні не тільки розвинути вихідний творчий потенціал, а й сформувати потребу в подальшому самопізнанні, творчому саморозвитку, сформувати об'єктивну самооцінку власної майбутньої педагогічної діяльності. З точки зору гуманістичних позицій розвитку системи освіти, як частини соціальної системи суспільства, необхідність вивчення проблеми креативності та її формування в професійній освіті пояснюється, перш за все, виниклим протиріччям між соціальним замовленням суспільства на творчу особистість у всіх сферах виробництва і недостатньою розробленістю теоретико-методологічних основ формування і розвитку креативності в системі неперервної освіти.

Вирішення цієї проблеми нам видається у відмові від передачі готових знань і ціннісно-нормативних уявлень у процесі навчання засобами репродуктивної педагогіки та у виробленні нових – креативних психолого-педагогічних технологій навчання.

Основними методологічними підходами до формування креативності викладача вищої школи є:

- системно-функціональний підхід, відповідно до якого формування креативності майбутнього викладача вищої школи розглядається як гнучка педагогічна складова системи фахової підготовки майбутніх викладачів ЗВО, яка враховує тенденції до змін функціональних обов'язків на вимоги соціуму;

- інтегративний підхід, що дозволяє, на рівні цільового компонента – узгодити досягнення різних цілей в рамках освітнього процесу; на рівні змістовного і процесуального компонента – сформувати систему міждисциплінарних знань, умінь і навичок, які забезпечують високий рівень професійної компетентності та креативності викладача вищої школи;

- особистісно-орієнтований підхід спрямований на розвиток професійно-значущих особистісних якостей викладача вищої школи, що визначає рівень ефективності його творчої діяльності.

Розвиток креативності сприяє досягненню викладачем вищої школи високого професіоналізму, сприяючи самоактуалізації особистості педагога. При цьому, високий рівень креативності забезпечує більш ефективну, успішну, продуктивну і тривалу педагогічну творчу діяльність; крім того, викладач сам бере активну участь в її формуванні та впровадженні в педагогічну практику.

Таким чином, педагогічна креативність – це певна психічна, соціальна і професійна готовність особистості викладача вищої школи

до змін за яких педагог і студент можуть ефективно взаємодіяти та створювати ситуацію успіху набуття нових життєвих і професійних компетентностей у процесі фахової підготовки.

Література

1. Андрієвська В. В. Креативність. Енциклопедія освіти / В. В. Андрієвська ; АПНУ ; відп. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008.
2. Гриненко І. В. Педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І. В. Гриненко. Т., 2008.
3. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник / Ю. О. Приходько, В. І. Юрченко. – Київ : Каравела, 2012.
4. Дубасенюк О. А. Креативний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів / О. А. Дубасенюк // Креативна педагогіка. – 2011. – № 4.
5. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості : підручник / С. Сисоєва. – Київ : Міленіум, 2006.

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ЛІДЕРСТВА

Тимошко Г. М.

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53
E-mail: timoshko49@gmail.com*

В сучасну історичну добу кардинальних соціально-економічних і політичних змін українського суспільства в умовах світової пандемії та російської агресії особливої значимості набувають готовність керівного складу освітніх закладів до змін, здатність до усвідомлення та розуміння власних емоцій і емоцій оточуючих людей. Дані здатності розглядаються в рамках концепції емоційного інтелекту (emotional intelligence, EI). Емоційний інтелект є відносно новим поняттям у науці, проте проблема «афекту» і «інтелекту» простежується ще у філософській думці Платона і Аристотеля, Б, Спінози і Р. Декарта та ін. Когнітивні та емоційні процеси виявилися в центрі уваги дослідників лише в середині ХХ ст., незважаючи на те, що в 1908 р. Г. Майер порушив питання про виділення емоційного мислення.